

ЦЭРГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ
УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН ТАЙЛАН

2023 он

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэрэгцээ, шаардлагын тандан судалгааг хийв.

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын Их Хурлаас 2016 онд Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай, Зэвсэгт хүчний тухай, Цэргийн албаны тухай, Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай, 2017 онд Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай, 2018 онд Орон нутгийн хамгаалалтын тухай, Дайчилгааны тухай, Улсын нисэхийн тухай, Эрүүл мэндийн тухай хуулиудыг шинээр болон шинэчилсэн найруулга, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар Монгол Улсын Зэвсэгт хүчин, түүний бие бүрэлдэхүүний алба хаах нөхцөл бололцоо, нийгмийн баталгааг сайжруулах зэргээр батлан хамгаалах салбарын гол гол хуулиудын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгосон.

2017 онд Монгол Улсын төсөв санхүүгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг даван туулах арга хэмжээний хүрээнд Олон Улсын Валютын сангийн хөнгөлөлттэй зээлийн (Stand by) хөтөлбөрт хамрагдах нөхцөл, шаардлагын дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2017 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2017-2019 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэлэлцсэн Улсын Их Хурлын 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулсан нь цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгаа, эрх зүйн байдлыг дордуулсан юм.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулахдаа хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.17, 7.1.21 дэх заалтад заасан хуулийн зохицуулалтыг хүчингүй болгож, мөн зүйлийн 7.1.10 дахь заалт, 9 дүгээр зүйлийн 9.5 дахь хэсэгт заасан хуулийн зохицуулалтад өөрчлөлт оруулсан юм. Тодруулбал:

- “7.1.7.цэргийн анги, байгууллага офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт алба хаагчийг орон сууцаар хангаагүй бол орон сууц, гэр, байшин хөлслөх тухайн орон нутгийн түрээсийн төлбөрийг 12 хавтгай дөрвөлжин метрээр тооцож цэргийн анги, байгууллага олгох”;

- “7.1.17.улсын хил болон алслагдсанд тооцох анги, байгууллагад таван жилээс дээш хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагчид нэг удаагийн мөнгөн урамшууллыг тэдний сарын үндсэн цалингаас хилийн застав болон түүнтэй адилтгах салбарт 50 хувь, суурин бус газар байрладаг хилийн отряд, цэргийн анги, салбарт 35 хувь, нийслэл, улсын чанартай хотоос бусад суурин газарт байрладаг хилийн отряд, цэргийн анги, салбарт 25 хувиар бодож нэгтгэн таван жил тутамд олгох”;

- “7.1.21.цэргийн тэтгэвэр тогтоолгосон бэлтгэл, чөлөөнд байгаа дээд офицерт урьд эрхэлж байсан албан тушаалын цэргийн цолны цалинг харьяалсан үндсэн байгууллага сар бүр олгох” гэсэн заалтуудыг хүчингүй болгосон.

Түүнчлэн 7.1.10 дахь заалтын “гадаадын цэргийн сургуульд суралцагч офицер, ахлагчийн суралцах хугацааны цалин хөлсийг ... төр хариуцах” гэж заасныг “сургалтын тэтгэлэг” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.5 дахь хэсэгт заасан “Дотоод, гадаадын

цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, сурагчийн цалин хөлсний хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэснийг “Гадаадын цэргийн сургууль, академи, дамжаанд суралцагчийг сонгон шалгаруулах, сургалтын тэтгэлгийн хэмжээ, тэтгэлэг олгох журмыг Засгийн газар батална.” гэж тус тус өөрчилсөн нь цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлыг бууруулсан зохицуулалт болсон юм.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль нь цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдал, үүргээ гүйцэтгэх нөхцөл баталгаа, эрхийн хязгаарлалтыг тогтоох, төрөөс цэргийн алба хаагчийн эдийн засаг, нийгмийн баталгааг хангахад чиглэгдсэн байдаг.

Улс орны эдийн засгийн нөхцөл байдалд үндэслэн Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, хүчингүй болгосон зарим заалтыг уг хуульд буцаан тусгах, өөрчлөлт оруулсан заалтыг хуучин хүчин төгөлдөр үйлчилж байснаар өөрчлөн найруулж хуульчлах, ингэснээр цэргийн алба хаагчдын эрх зүйн баталгааг хуучин мөрдөж байсан зохицуулалтын төвшинд хүргэх зайлшгүй шаардлага бий болсон.

Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 85 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичгийн 5.6-д “Цэргийн алба хаагч, цэргийн анги, байгууллагад гэрээгээр ажиллагсдын алба хаах нөхцөлийг бүрдүүлэх, нийгмийн баталгааг хангах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.” гэж, мөн 2021 оны 12 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн “Монгол Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.6-д “Монгол Улсын батлан хамгаалах тогтолцоог бэхжүүлж, үндэсний язгуур ашиг сонирхолд тулгуурласан мэргэжлийн, чадварлаг зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлнэ.”, 4.6.9-т “Цэргийн хугацаат болон гэрээт алба хаагчдын алба хаах хугацаанд амьдрах, ажиллах нөхцөлийг сайжруулна.” гэж тус тус заасан тул Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны нэгдсэн чуулганаар Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг баталснаас хойших 7 жилийн хугацаанд тус хуулийн үйлчлэлд хамаарах төрийн цэргийн байгууллагууд хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Иймд дээр дурдсан тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5 дахь хэсгийн 24.5.1 дэх заалтад заасны дагуу “Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг боловсруулна.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ, шаардлагыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.2-т “хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалыг Засгийн газар баталж мөрдүүлнэ.” гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.1-д “Хууль санаачлагч хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ, шаардлагыг энэ хуулийн 12.1.2-т заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно.” гэж тус тус заасны хүрээнд Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр

тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын (цаашид “Аргачлал” гэх) 2.1-т заасан үе шатны дагуу урьдчилан тандан судлав.

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

1.1. Асуудлын хамрах хүрээг тодорхойлсон байдал:

Аргачлалын 3-т заасны дагуу асуудалд дүн шинжилгээ хийхдээ асуудлыг тодорхойлж, шийдвэрлэх гэж байгаа асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тогтоож, тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг оновчтой тогтоож, улмаар түүнийг үүсгэж байгаа шалтгаан, нөхцөлийг тодорхойлохоор зорилоо.

Эрх зүйн зохицуулалтын талаар:

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 оны 85 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичгийн 5.6 дахь хэсэгт “Цэргийн алба хаагч, цэргийн анги, байгууллагад гэрээгээр ажиллагсдын алба хаах нөхцөлийг бүрдүүлэх, нийгмийн баталгааг хангах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.” гэж, 6.4 дэх хэсэгт “Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтооно.” гэж тус тус заасны хүрээнд 2016 онд Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль батлагдаж, 2017, 2021 онд тус тус өөрчлөлт орсон.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулиар Монгол улсын цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдал, үүргээ гүйцэтгэх нөхцөл баталгаа, эрхийн хязгаарлалтыг тогтоож, цэргийн албаны үүрэг гүйцэтгэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль нь цэргийн алба хаагчийн эдлэх нийтлэг эрх, үүрэг гүйцэтгэх нөхцөл, эрх зүйн баталгаатай холбогдох харилцаанаас гадна цэргийн алба хаагчийн давуу эрх, хүлээх нийтлэг үүрэг, эрхийн хязгаарлалтыг тогтооход чиглэдэг.

2017 онд Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болсон шалтгаан нь Монгол Улсын төсөв, санхүүгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг даван туулах арга хэмжээний хүрээнд Олон улсын валютын сангийн хөнгөлөлттэй зээлийн (Stand-by) хөтөлбөрт хамрагдах нөхцөл, шаардлагын дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2017 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2017-2019 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3 заалтыг хүчингүй болгож, 3 заалтад өөрчлөлт оруулсантай холбогдуулан цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгаа, эрх зүйн байдал дордсон байна.

Үүний үр дүнд улсын хил болон алслагдсанд тооцох анги, байгууллагад таван жилээс дээш хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагчид нэг удаагийн мөнгөн урамшууллыг тэдний сарын үндсэн цалингаас тодорхой хувиар бодож нэгтгэн таван жил тутамд олгодог байсныг тус тус олгохгүй болсноор тэдний нийгмийн хамгааллын баталгаа буурсан байна.

Мөн гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, сурагчийн цалин хөлсний хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг Засгийн газар тогтоодог болсноор салбар хариуцсан Засгийн газрын гишүүн журмыг тогтоох боломжгүй болсон зэрэг алба хаагчдын эрх зүйн баталгааг дордуулсан нь Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах зайлшгүй шаардлага урган гарсан.

Иймд Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, хүчингүй болгосон зарим болон өөрчлөлт оруулсан зохицуулалтуудыг эгүүлэн тусгах байдлаар хуулийн төслийг боловсруулах нь зүйтэй гэж үзсэн.

Цэргийн алба хаагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хязгаарлагдмал байдагтай холбогдуулан цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгааг хангах, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, өмнө хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан зарим зохицуулалтуудыг хуульд дахин тусгах шаардлага тулгамдаж байна.

Алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбарт алба хааж байгаа офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт алба хаагчид мөнгөн урамшуулал олгох, ажил эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаанд аливаа дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх, дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, суралцагчийн цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах зэрэг цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгааг хангасан зохицуулалтуудыг тус хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар хуульчлах нь зүйтэй юм.

Мөн Улсын Их Хурлын 2015 оны 85 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичгийн 5.6 дахь хэсэгт “Цэргийн алба хаагч, цэргийн анги, байгууллагад гэрээгээр ажиллагсдын алба хаах нөхцөлийг бүрдүүлэх, нийгмийн баталгааг хангах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно”, мөн 6.4 дэх хэсэгт “Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтооно” гэж тус тус заасантай нийцүүлэн Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах эрх зүйн хэрэгцээ, шаардлага тодорхойлогдож байна.

Дээрх эрх зүйн зохицуулалтуудыг хуульд тусгаснаар цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгаа сайжирч, цэргийн албандаа итгэх итгэл, алслагдсан цэргийн анги, салбарт үүрэг гүйцэтгэх хүсэл зориг, эрмэлзэл нэмэгдэх, хөдөө орон нутагт алба хааж байгаа цэргийн алба хаагч нарын ажиллах сонирхол дээшлэх, Зэвсэгт хүчин үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нөхцөл, боломж улам нэмэгдэх болно.

1.2.Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээд:

Дээрх зохицуулалтуудыг Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд тусгахгүй байх нь “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичиг болон салбарын хууль тогтоомжид заасан цэргийн алба хаагчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхолд сөргөөр нөлөөлнө гэж дүгнэж байна.

Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэдийг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

Эрх ашиг нь хөндөгдөж байгаа бүлэг		Тэдний эрх, ашиг сонирхолд ямар байдлаар нөлөөлж байгаа байдал
1.	Цэргийн алба хаагч	-“улсын хил болон алслагдсанд тооцох анги, байгууллагад таван жилээс дээш хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагчид нэг удаагийн мөнгөн урамшууллыг тэдний сарын үндсэн цалингаас хилийн застав болон түүнтэй адилтгах салбарт 50 хувь, суурин бус газар байрладаг хилийн отряд, цэргийн анги, салбарт 35 хувь, нийслэл, улсын чанартай хотоос бусад суурин газарт байрладаг хилийн отряд, цэргийн анги, салбарт 25 хувиар бодож нэгтгэн таван жил тутамд олгох;” зохицуулалтыг хүчингүй болгосноор алслагдсанд тооцох анги, салбарт алба хааж байгаа цэргийн алба хаагчдын цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл буурч, хуульд заасан нийгмийн баталгаагаар хангагдах эрхээ эдлэх нөхцөл дордсон.
2.	Цэргийн сургуулийн сонсогч	-“Гадаадын цэргийн сургуульд суралцагч офицер, ахлагчийн суралцах хугацааны цалин хөлсийг ... төр хариуцах” гэснийг “сургалтын тэтгэлэг” гэж, “Дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, сурагчийн цалин хөлсний хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийг газрын гишүүн батална.” гэснийг “Гадаадын цэргийн сургууль, академи, дамжаанд суралцагчийг сонгон шалгаруулах, сургалтын тэтгэлгийн хэмжээ, тэтгэлэг олгох журмыг Засгийн газар батална.” гэж тус тус өөрчилсөн нь суралцагчийн гадаадын цэргийн сургуульд суралцах хугацаандаа албан тушаалын цалин авч, уг цалинг үндэслэн ажилласан жилийг тасралтгүй тооцох эрх зүйн харилцааг зохицуулалтгүй болгосон.

Энэхүү зохицуулалтууд нь цэргийн алба хаагч, цэргийн сургуулийн сонсогчид хамаарах бөгөөд тэдний хууль, журмын дагуу цэргийн алба хаах, нийгмийн баталгаа дээшлэх болон ажиллаж, амьдрах нөхцөлд нөлөөлөх боломжтой болно.

1.3. Асуудлыг үүсгэж буй шалтгаан, нөхцөлийг тогтоох:

Цэргийн алба хаагчийн алба хаах нийгмийн баталгааг хангах, дээшлүүлэх, хүний нөөцийн хомсдолоос урьдчилан сэргийлэх, ажиллаж, амьдрах нөхцөл, боломжийг сайжруулах асуудлыг шийдвэрлэхээс гадна “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-д батлан хамгаалахын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд боловсруулахаар тусгагдсан Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулагдаж, Монгол Улсын Их Хурлаар батлуулах зорилт хангагдах юм.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ

Энэхүү үнэлгээний тайлангийн 1-т заасан асуудлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлага урган гарч байгаатай холбогдуулан аргачлалын 4-т заасны дагуу асуудлыг шийдвэрлэх ерөнхий зорилгыг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

Зорилго:

“Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгаа болон албандаа итгэх итгэл нэмэгдэх, үүрэг гүйцэтгэх нөхцөл дээшлэх, эрх зүйн баталгаатай холбогдох зохицуулалтуудыг нарийвчлан тогтоох”.

“1.Алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбарт тав ба түүнээс дээш жилийн хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт алба хаагчид 30 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний урамшууллыг 5 жил тутам олгох бөгөөд мөнгөн урамшуулал олгох журмыг Засгийн газар батлах;

2.Хууль тогтоомжид заасан ажил эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаанд аливаа дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх;

3.Дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, суралцагчийн цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах;” зэрэг зохицуулалтуудыг нэмэх;

4.Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн “8.1.10” гэснийг “8.1.11” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсгийн “тусламжид” гэснийг “мөнгөн тусламж, урамшуулалд” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалтын “хилийн отряд, застав болон” гэснийг “алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбар болон хилийн цэргийн анги,” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.10 дахь заалтын “сургалтын тэтгэлэг” гэснийг “цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.2.2 дахь заалтын “удаан жил ажилласны” гэснийг “төрийн тусгай алба хаасан хугацааны” гэж тус тус өөрчлөлт оруулан дээрх зорилгыг хангах нь зүйтэй.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

1.Алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбарт тав ба түүнээс дээш жилийн хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт алба хаагчид 30 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний урамшууллыг 5 жил тутам олгох бөгөөд мөнгөн урамшуулал олгох журмыг Засгийн газар батлах;

Эерэг тал	Сөрөг тал
➤ Цэргийн алба хаагчийн цэргийн албандаа итгэх итгэл нэмэгдэнэ. ➤ Цэргийн алба хаагчийн нийгмийн баталгаа дээшилнэ. ➤ Цэргийн алба хаагчийн өрхийн орлого нэмэгдэнэ.	Байхгүй

2.Хууль тогтоомжид заасан ажил эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаанд аливаа дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх;

Эерэг тал	Сөрөг тал
➤ Цэргийн албаны үйл ажиллагааны хууль ёсны байдал сайжирна. ➤ Цэргийн алба хаагчид ажил, хөдөлмөрийн харилцаанд аливаа дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байна.	Байхгүй

➤ Цэргийн алба хаагчийн эрх, эрх чөлөө, хууль ёсны ашиг сонирхол хамгаалагдана.	

3.Дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, суралцагчийн цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах;

Эерэг тал	Сөрөг тал
➤ Төрийн цэргийн байгууллагууд тус бүрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээр журмыг батлуулна. ➤ Дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, суралцагчийн цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл илүү тодорхой болж, суралцсан хугацаа нь ажилласан жилд тооцогдох эрх зүйн боломж нэмэгдэнэ.	Байхгүй

4.Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн “8.1.10” гэснийг “8.1.11” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсгийн “тусламжид” гэснийг “мөнгөн тусламж, урамшуулалд” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалтын “хилийн отряд, застав болон” гэснийг “алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбар болон хилийн цэргийн анги,” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.10 дахь заалтын “сургалтын тэтгэлэг” гэснийг “цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.2.2 дахь заалтын “удаан жил ажилласны” гэснийг “төрийн тусгай алба хаасан хугацааны” гэж тус тус өөрчлөх;

Эерэг тал	Сөрөг тал
➤ Гадаадын цэргийн сургуульд суралцагч офицер, ахлагчийн суралцах хугацааны амьжиргааны түвшин дээшилнэ. ➤ Нэр томьёо хууль тогтоомжид нийцнэ.	Байхгүй

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ

Аргачлалын 6-д заасны дагуу ерөнхий асуултад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

6.1.Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө:

Цэргийн алба хаагчийн үүрэг гүйцэтгэх нөхцөл, эрх зүйн баталгааны талаар эрх зүйн зохицуулалтыг нарийвчлан хуульд тусгаснаар цэргийн алба хаагчдын хүний эрхийн талаар суурь ойлголт, хандлага, боловсрол дээшлэхээс гадна нийгмийн баталгаа дээшлэх, сайжрах, хүний эрхийг хүндэтгэх, хамгаалагдах нөхцөл бүрдэнэ. Мөн танин мэдэхүйн үр нөлөө бий болно.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ
(Хүснэгт 1)

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж буй эсэх.	1.1. Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх.	Тийм		Хуульд шалгуурыг нийтлэг, тэгш байдлаар хуульчилна.
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх.		Үгүй	Ялгаварлан гадуурхсан зохицуулалтыг тусгахгүй.
	1.1.3.Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг нөхцөл байдлыг дээрдүүлэхийн тулд авч буй түр тусгай арга хэмжээ мөн бол олон улсын болон үндэсний хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэх.		Үгүй	Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг байдлыг дээрдүүлэхийн тулд авч буй түр тусгай арга хэмжээ биш.
	1.2. Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх.	Тийм		Холбогдох зохицуулалтыг хуульд тусгахдаа эрх, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа бүлгүүдтэй мэдээлэл хуваалцаж, оролцоог хангасан.
	1.2.2.Ялангуяа зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх.	Тийм		Бүлгүүдийг тусгайлан тодорхойлж, тэдэнд үзүүлэх үр нөлөөг тооцсон.
	1.3. Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх.	Тийм		Хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах боломж нэмэгдэнэ.
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, НҮБ-ын хүний эрхийн	Тийм		Шударга, тэгш эрх, үр өгөөжтэй байх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэхэд чиглүүлсэн.

	механизмаас тухайн асуудлаар өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх.			
	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх.		Үгүй	Хариуцлагатай холбоотой зохицуулалт тусгахгүй.
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх.	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах бол энэ нь хууль ёсны зорилгод нийцсэн эсэх.		Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарлах талаар зохицуулалт тусгахгүй.
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх.		Үгүй	Хүний эрхийг хязгаарлах талаар зохицуулалт тусгахгүй.
3.Эрх агуулагч.	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх.	Тийм		Монгол Улсын Засгийн газар, Батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн.
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх.		Үгүй	Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон зохицуулалт байхгүй.
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх.		Үгүй	Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон зохицуулалт байхгүй.
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх. /хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй/		Үгүй	Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг агуулаагүй.
4.Үүрэг хүлээгч.	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх.	Тийм		Төр, төрийн байгууллага, цэргийн алба хаагч үүрэг хүлээнэ.
5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх.	Тийм		Хууль тогтоомжид заасан ажил эрхлэлт, хөдөлмөрийн

тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх.				харилцаанд аливаа дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх зохицуулалтыг тусгана.
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх.	Тийм		Хуульд тусгах зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан нийтлэг зарчмын хүрээнд боловсруулагдана.

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ
(Хүснэгт 2)

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар.	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх. (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө байхгүй.
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх.		Үгүй	Хамааралгүй.
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал.	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх.		Үгүй	Үнийн хөөргөдлийг бий болгохгүй.
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх.		Үгүй	Хүндрэл, бэрхшээл бий болохгүй.

	2.4.Зах зээлд шинээр монополыг бий болгох эсэх.		Үгүй	Монополыг бий болгохгүй.
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал.	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх.		Үгүй	Шинээр зардал үүсэхгүй.
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн хориг тавихгүй.
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсэж байгаа захиргааны зардлын ачаалал.	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нэмэлт зардал бий болохгүй.
5.Өмчлөх эрх.	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх.		Үгүй	Тийм хязгаарлалт бий болохгүй.
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
6.Инновац болон судалгаа шинжилгээ.	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.

	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв.	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	7.4.Хувь хүний /гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх.	Тийм		Цэргийн алба хаагч болон тэдгээрийн гэр бүлийн санхүүгийн байдалд эерэг нөлөө үзүүлнэ.
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд.	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх.		Үгүй	Ажлын байрыг шинээр бий болгохгүй.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
9.Төрийн захиргааны байгууллага.	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх.	Тийм		Улсын төсвийн нөлөө үзүүлнэ.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдахгүй.
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх.		Үгүй	Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болохгүй.
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд.	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх.	Тийм		Эерэг нөлөө үзүүлнэ.

	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
	10.3.Инфляц нэмэгдэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
11.Олон улсын харилцаа.	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх.	Тийм		Ямар нэгэн байдлаар зөрчилдөхгүй.

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ
(Хүснэгт 3)

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл.	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх.		Үгүй	Шинээр ажлын байр бий болохгүй.
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх.		Үгүй	Ажлын байрны цомхотгол бий болохгүй.
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх.	Тийм		Цэргийн алба хаагчдын алба хаах, ажиллах хүсэл сонирхол нэмэгдэнэ.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Цэргийн алба хаагчдын алба хаах, ажиллах хүсэл сонирхол нэмэгдэнэ.
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх.	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Ажлын байранд тогтвортой ажиллах хүсэл сонирхол нэмэгдэнэ.
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Алба хаагчдын эрүүл мэнд хамгаалагдана.
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Алба хаагчдын үүрэг хариуцлага, цэргийн албанд хандах хандлага, нэмэгдэнэ.
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх.		Үгүй	Шинээр ажлын стандарт гаргахгүй.
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх.		Үгүй	Өөрчлөлт бий болохгүй.

3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал.	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх.		Үгүй	Тэгш бус байдал үүсгэхгүй.
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн байдлаар нөлөөлөхгүй.
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун.	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Төрийн цэргийн байгууллагын хүлээх үүрэг, хариуцлага нэмэгдэнэ.
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Төрийн захиргааны зарим байгууллагын албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөө үзүүлнэ.
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн байдлаар нөлөөлөхгүй.
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал.	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Цэргийн алба хаагчдын эрүүл мэндийн байдал сайжирна.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Амьдралын хэв маягт эергээр нөлөөлнө.
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем.	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх.	Тийм		Алслагдсанд тооцогдсон анги, байгууллага, салбарт тогтвортой алба хаах сонирхолтой алба хаагчдын тоо нэмэгдэнэ.
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олгох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх.	Тийм		Офицер, ахлагч, цэргийн сургуулийн сонсогч дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцах нөхцөл сайжирна.
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал.	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ялгаварлан гадуурхалт, дарамт шахалт үзүүлэхээс ангид байх зохицуулалтыг тусгана.
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

8.Соёл.	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ
(Хүснэгт 4)

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар.	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэхгүй.
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч.	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх.		Үгүй	Түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэхгүй.
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх.		Үгүй	Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэхгүй.
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх.		Үгүй	Агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэхгүй.
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах.	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.Усны нөөц.	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх.		Үгүй	Бохирдлыг нэмэгдүүлэхгүй.
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
5.Хөрсний бохирдол.	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх.		Үгүй	Ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.
6.Газрын ашиглалт.	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх.		Үгүй	Ашиглагдаагүй байсан газрын ашиглахгүй.
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх.		Үгүй	Газрын зориулалтыг өөрчлөхгүй.
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх.		Үгүй	Зориулалтыг өөрчлөхгүй.
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг.	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх.		Үгүй	Тийм зохицуулалт байхгүй.

ТАВ.ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАНУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Аргачлалын 7-д зааснаар хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талуудыг

- Зорилгод хүрэх байдал;
- Зардал, үр өгөөжийн харьцаа;
- Хүний эрх, эдийн засагт, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө;
- Хууль тогтоомжтой нийцэж буй эсэх;
- Гарч болох сөрөг үр дагавар, түүнийг арилгах хувилбар байгаа эсэх

гэсэн шалгуураар дахин нягтлан үзэж дараах дүгнэлтийг хийлээ.

Асуудлын мөн чанар, цар хүрээ болон цэргийн алба хаагчийн алба хаах нөхцөл, эрх зүйн баталгаатай холбогдох зохицуулалтын хүрээнд тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1-д заасны дагуу Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

ЗУРГАА.ЗӨВЛӨМЖ

Аргачлалын 9-д заасны дагуу дараах зөвлөмжийг боловсрууллаа.

Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээнүүд болон бусад хуультай уялдсан байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсэгт заасны дагуу Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Монгол Улсын хилийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Цагдаагийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулна.

Дэвшүүлсэн ерөнхий зорилгодоо хүрэхийн тулд Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж, батлан гаргах хувилбарыг сонгох замаар тулгамдсан асуудлыг шийдэх нь хамгийн үр дүнтэй гэж үзэж байна. Тус хуульд дараах асуудлыг тусган зохицуулах шаардлагатай:

1.Алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбарт тав ба түүнээс дээш жилийн хугацаагаар алба хааж байгаа офицер, ахлагч, цэргийн гэрээт алба хаагчид 30 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний урамшууллыг 5 жил тутам олгох бөгөөд мөнгөн урамшуулал олгох журмыг Засгийн газар батлах;

2.Ажил, эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаанд дарамт шахалт, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх;

3.Дотоод, гадаадын цэргийн сургуульд суралцаж байгаа сонсогч, суралцагчийн цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл олгох журмыг батлан хамгаалах, хил хамгаалалтын болон онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах;

4.Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн “8.1.10” гэснийг “8.1.11” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсгийн “тусламжид” гэснийг “мөнгөн тусламж, урамшуулалд” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалтын “хилийн отряд, застав болон” гэснийг “алслагдсанд тооцогдсон цэргийн анги, салбар болон хилийн цэргийн анги,” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.1.10 дахь заалтын “сургалтын тэтгэлэг” гэснийг “цалингийн хэмжээ, нэмэгдэл” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.2.2 дахь заалтын “удаан жил ажилласны” гэснийг “төрийн тусгай алба хаасан хугацааны” гэж тус тус өөрчлөх зэрэг болно.